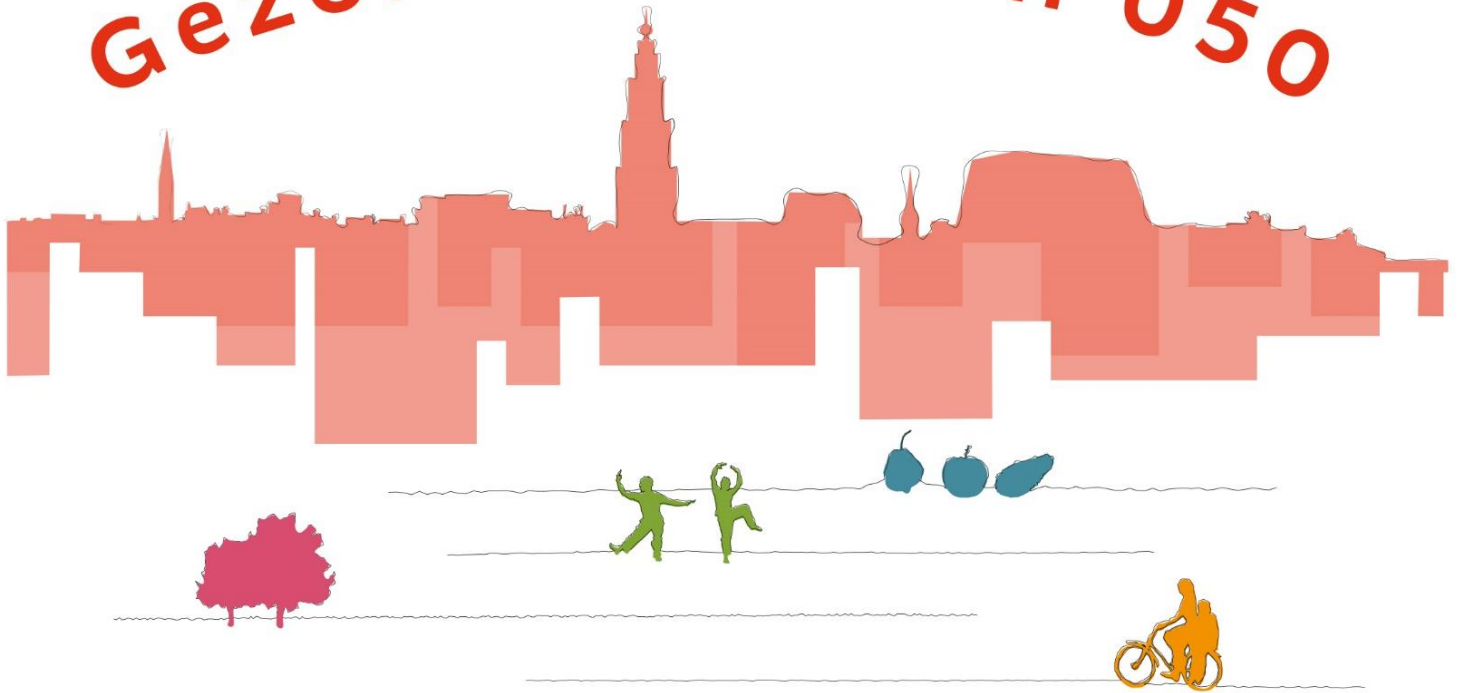
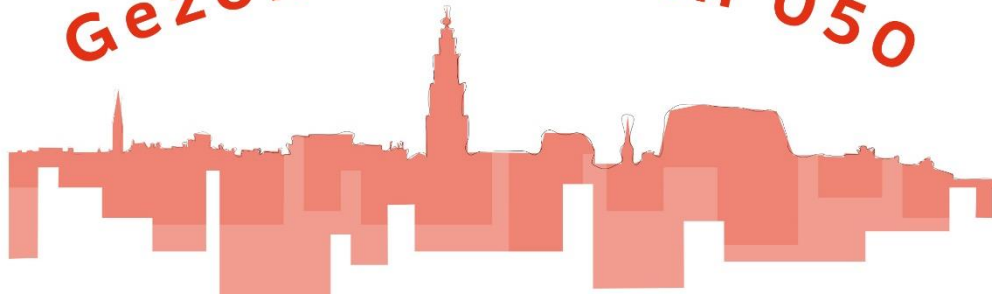

Gezond Leven in 050

Uitvoeringsplan gezondheid 2023

Gezond Leven in 050

Uitvoeringsplan gezondheid 2023

Colofon

Foto's: Kees van der Veen

Ontwerp: Studio MARCHA!

Wat gaan we doen in 2023?

1. Leefstijl en gedrag

De gemeentelijke taken en regelingen voor een fysieke gezondheid

- Taken GGD
- Lokaal preventieakkoord
- JOGG-regisseurs
- Middelengebruik
- Verbindingen sport & bewegen

In deze programmalijn zitten vooral acties die we vanuit de gemeente in werking stellen of ondersteunen om een gezonde leefstijl en gedrag van Groningers op diverse vlakken te bevorderen met professionele interventies.

- Jaarlijks sluiten we dienstverleningsafspraken (DVA) af met de GGD.
- Met het Lokaal preventieakkoord hebben we een subsidieregeling voor interventies op het gebied van roken, overgewicht en (mentale) weerbaarheid.
- We gaan de JOGG-aanpak borgen in de wijken met de meeste gezondheidsachterstanden (noordelijke wijken en Wijert-Noord).
- We stellen een preventie- en handhavingsplan middelengebruik (alcohol, tabak, drugs) op en werken verder aan een Rookvrije Generatie.
- We stellen het preventieprogramma “Opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO)” op voor 2024, met nu al diverse interventies zoals “Helder op school” ter voorbereiding. Tevens streven we overal naar gezonde scholen.
- We verbinden de expertise van gemeentelijke partners (zoals de GGD) met lokale projecten in de gebieden (zie programmalijn 4) en focussen deze expertise met name op activiteiten in de wijken met de meeste gezondheidsachterstanden.

2. Kansrijk en weerbaar

Ondersteuning bij opvoeden, opgroeien en mentale weerbaarheid

- **Kansrijke Start**
- **Mentale gezondheid**
- **Welzijn jongeren**
- **Inzet van gezondheidsbuddy's**

Met deze programmaliijn zetten we vooral in op acties om de mentale gezondheid van onze inwoners te verbeteren en het gezondheidsbeleid beter te verbinden met Positief Opgroeien, het preventief jeugdbeleid van de gemeente Groningen.

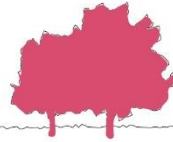
- Net als voorgaande jaren ondersteunen we de coalitie Kansrijke Start. We zetten effectieve interventies in als ondersteuning van (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie. Vooral in wijken waar deze ondersteuning meer dan gemiddeld nodig is, werken we aan een gebiedsgerichte aanpak.
- In het kader van suïcidepreventie zetten we de interventies STORM en The Way Back, net als de campagne 1K Z1E J3.
- Vanuit het Meerjarenprogramma Psychisch Kwetsbare Personen werken we aan de oprichting van een herstelacademie, een respijthuis, laagdrempelige voorzieningen in de buurt (zie Welzijn op Recept in programmaliijn 4) en meer aandacht voor intergenerationele overdracht van psychische problemen (KOPP).
- We gaan aan de slag met de uitkomsten van het actieplan mentale gezondheid jongeren dat dit voorjaar gereed is.
- We gaan door met het programma @Ease, een laagdrempelige inloopfunctie voor jongeren.
- Tevens stellen we een projectleider gezonde studietijd aan, die zich richt op het bevorderen van het brede welzijn van studenten.
- Samen met ervaringsdeskundigen gaan we in één van de noordelijke wijken aan de slag met gezondheidsbuddy's. We onderzoeken daar hoe zij het beste ingezet kunnen worden voor een bredere groep die te maken heeft met stress als gevolg van armoede of multiproblematiek en daardoor steeds minder ruimte ervaart om gezonde keuzes te maken.

3. Kennis en integraliteit

Kennisontwikkeling en verbindingen voor health in all policies

- **Gezonde leefomgeving**
- **Integrale kennisontwikkeling**
- **Functie GGD gezond en actief leven**
- **Integrale aanpak gezond en actief leven**
- **Regionale aanpak preventie**

Deze programmalijn bevat acties waarmee we het gezondheidsbeleid verbinden aan andere beleidsterreinen en diverse kennispartners om samen te werken aan een verbreding en verdieping van onze inzet zodat we de publieke gezondheid in de toekomst kunnen verbeteren (netwerken en waarderen).

- Bij de inrichting van de openbare ruimte in de wijken met de grootste gezondheidsachterstanden en bij gebiedsontwikkeling kijken we vanuit gezondheidsexpertise wat er nodig is om gezondheid te bevorderen.
- We verder met het onderzoek Urban Design for Improving Health (UDiHiG) in Paddepoel en werken we met andere disciplines aan een gezonde wijkvernieuwing voor de De Hoogte.
- De Lector Gezonde Stad werkt verder aan diverse onderzoeksprojecten op het terrein van spelen, bewegen, ontmoeten, wonen en vergroenen.
- Samen met de woningbouwcorporaties inventariseren we wat mogelijk is om gezondere woningen en een gezonde buitenruimte te ontwikkelen.
- We nemen diverse maatregelen voor ouderen en andere kwetsbare inwoners in het kader van ons hitteplan.
- We ontwikkelen een routekaart voor de voedsel- en eiwittransitie om te komen tot een gezonde voedselketen voor mens, dier en klimaat.
- We onderhouden de sterke relaties met de Groningse partners in samenwerkingsverbanden zoals het Gezondheidsoverleg Groningen (GOG), RUG, Hanzehogeschool, UMCG, Martiniziekenhuis, MBO's, de provincie en het Healthy Ageing Network Northern Netherlands) en de Aletta Jacobs School of Public Health.
- Binnen het POG werken we aan de uitvoering van de vier actielijnen in de Regiovisie 'Gezonde Groningers, Gezonde Zorg': (1) meer doen met beschikbare middelen, (2) meer preventie, welzijn en samenleving, (3) data gebaseerd werken en monitoren en (4) professionals van de toekomst. Gemeente Groningen is samen met Menzis bestuurlijk trekker van actielijn 2.
- In onderzoek willen we meer aandacht voor gezondheidsachterstanden op grond van een handicap of chronische ziekte. We werken daarbij nauw samen met de Werkgroep Toegankelijk Groningen.

4. Gezondheid in de buurt

Activiteiten in de wijk en het dorp die bijdragen aan een gezond leven

- Gebiedsgerichte aanpak
- Samenhang buurtactiviteiten
- Gezond leven in de buurt
- Actief en gezond ouder worden
- Welzijn op recept

De komende jaren willen we komen tot een steeds betere aansluiting tussen het gemeentelijk gezondheidsbeleid en de plannen van de gebiedsteams en hun partners in de wijken en dorpen. Daarbij gaan we uit van onze visie op positieve gezondheid.

- We maken een gezondheidsanalyse per gebied en gaan met sleutelpartners (met name bewonersorganisaties en wijkbedrijven) in elk gebied in gesprek over activiteiten die bijdragen aan het terugdringen van gezondheidsverschillen, met name in die wijken waar deze verschillen het grootst zijn.
- We ondersteunen bestaande en ons al bekende projecten zoals Beijum Beweegt, Sunny Selwerd, Sportcentrum Noord, Slim bewegen en de projectleider positieve gezondheid. Ook gaan we de gezondheidswaarde van deze activiteiten in kaart brengen.
- We openen een subsidieregeling waarmee we op het gebied van bewegen, mentale gezondheid en gezonde voeding zowel bestaande activiteiten willen versterken als nieuwe activiteiten mogelijk maken. Ook hier geldt weer dat ze met name moeten aansluiten bij laagdrempelige voorzieningen in de wijk en/of gericht moeten zijn op de wijken met de grootste gezondheidsachterstanden.
- We ondersteunen Bslim, het sportieve leefstijlprogramma voor de jeugd in acht aandachtswijken.
- We zetten in op pedagogische wijkplannen voor de noordelijke wijken en de Wijert.
- Met de leerkring Gezond en Wel van WIJ Groningen gaan we inventariseren wat er nodig is om positieve gezondheid, de verbinding van gezondheid met alle leefgebieden van een inwoner, op buurtniveau te bevorderen.
- We verbeteren onze vergoedingen vanuit de bijzondere bijstand voor volwassenen met een mondzorgachterstand, en onderzoeken of we kinderen met hun ouders al op een zo vroeg mogelijke leeftijd 'in de tandartsstoel' kunnen krijgen.
- We intensiveren de aanpak van Welzijn op Recept (welzijnscoach bij huisartsen voor psychosociale klachten) in en naar alle wijken en dorpen van de gemeente, mede door dit te integreren in bestaande samenwerkingen van ondersteuners sociaal domein bij WIJ Groningen.

OPBOUW VAN DIT PLAN

Aanleiding

In de nota “Gezond Leven in 050” is als ambitie voor het gezondheidsbeleid van de gemeente Groningen opgenomen dat we willen werken aan meer gezonde jaren voor iedereen en vooral bestaande gezondheidsachterstanden willen inlopen. Inhoudelijk leggen we daarbij de focus op vier uitdagingen: gezonde basis, gezonde omgeving, gezond gedrag en gezonde geest. Qua aanpak willen we nog meer en beter de verbinding leggen met andere beleidsvelden en met de mogelijkheden die er (zowel gemeentelijk als in specifieke wijken en dorpen) zijn om gezondheidsverschillen te verkleinen.

In de beleidsnota is toegelicht dat gezondheidsbeleid een kwestie is van een lange adem en een duurzame, consequente aanpak. Dat is ook de belangrijkste reden waarom Groningen onlangs opnieuw door Arcadis is uitgeroepen tot fysiek de gezondste stad van Nederland. Daarom hebben we in de nota het gezondheidsbeleid voor de gemeente Groningen opgesteld zonder einddatum en op hoofdlijnen. In hoofdstuk 2 van de nota staat globaal beschreven ‘wat’ we de komende jaren per uitdaging willen gaan doen. Voor het ‘hoe’ wordt verwezen naar uitvoeringsplannen die jaarlijks worden gemaakt.

Programmatische aanpak

Uit onze analyse blijkt dat we deze uitvoering op een programmatische wijze zouden moeten gaan organiseren. Daarom is ons advies om in de uitvoeringsplannen gezondheid ook aandacht te besteden aan het proces dat daarvoor nodig is. In het uitvoeringsplan 2023 willen we niet alleen beschrijven wat we in 2023 gaan doen, maar ook een actie-agenda voor de komende jaren opstellen.

De afgelopen jaren hebben we al een stevig beleid neergezet op met name de eerste drie uitdagingen: een kansrijke start, een gezonde inrichting van de fysieke omgeving en het bevorderen van gezond gedrag. De uitdagingen die we zien voor het gezondheidsbeleid in de komende jaren liggen vooral op een verdieping van dit bestaande beleid en uitbreiding naar thema’s als bestaanszekerheid, de sociale leefomgeving en mentale gezondheid.

Uit gesprekken met diverse partners blijkt dat er in hun netwerken al veel wordt gedaan op deze thema’s. Daarom ligt de nadruk in de beleidsnota ook op samenwerking en integraliteit. Nieuw beleid vraagt niet zozeer om nieuwe beleidsideeën maar om het versterken en verbinden van bestaande activiteiten. En om uitwerking van ideeën uit het veld die we ophalen via strategische netwerken en toetsen op hun gezondheidswaarde. Dit vraagt om een programmatische organisatie.

Programma- en actielijnen

In de aanpak die we voorstaan, beschouwen we iedereen die wil bijdragen aan de ambitie van ons gezondheidsbeleid als een (potentiële) samenwerkingspartner om onze doelstellingen te bereiken. Het kader om jaarlijks tot een afweging te komen welke acties we gaan inzetten en ondersteunen, bestaat uit programmalijnen, actielijnen en een nadere uitwerking van de 15 kernindicatoren die in de beleidsnota zijn opgenomen:

- De programmalijnen geven richting aan de inhoud van onze strategische acties en daarmee ook wat onze rol is ten opzichte van de partners (de rol van de gemeente verschilt per programmalijn).
- Met de actielijnen geven we aan wat daar in een bepaald jaar voor nodig is, welke voorwaarden we stellen aan onze eigen inspanningen en die van de partners om voortgang te krijgen in onze acties.
- Om die voortgang te kunnen monitoren, toetsen we elke strategische actie jaarlijks aan de kernindicatoren van ons gezondheidsbeleid.

In de vormgeving van dit uitvoeringsplan (bijvoorbeeld op het voorblad en de visual hieronder) zijn de programmalijnen weergegeven als 'zoekende' lijnen.

De programmalijnen:

- **Leefstijl en gedrag**, de gemeentelijke taken en regelingen voor een fysieke gezondheid.
- **Kansrijk en weerbaar**, ondersteuning bij opvoeden, opgroeien en mentale weerbaarheid.
- **Kennis en integraliteit**, kennisontwikkeling en verbindingen voor health in all policies.
- **Gezondheid in de buurt**, activiteiten in de wijk en het dorp die bijdragen aan een gezond leven.

De actielijnen:

- **Versterken** van activiteiten die al (door ons of anderen) zijn ingezet om gezondheidsverschillen te verkleinen, zowel gemeentebreed als gebiedsgericht.
- Investeren in (strategische) **netwerken** om iedereen die zich betrokken voelt bij deze ambitie te kunnen betrekken als partner in het bereiken daarvan.
- **Waarderen** (expliciet/zichtbaar/meetbaar maken) van gezondheidswinst door activiteiten die de gezondheid in brede zin ondersteunen.

Strategische acties

De acties in het uitvoeringsplan willen we op een zodanig strategisch niveau definiëren dat ze de inspanningen van het gehele netwerk aan partners weergeven. Ze moeten concreet herkenbaar zijn om partijen nu tot feitelijke actie aan te zetten én tegelijkertijd anderen in de toekomst te inspireren zich met nieuwe ideeën te verbinden aan onze ambitie.

Daarom is het uitvoeringsplan gezondheid 2023 niet alleen een weergave van feitelijke acties in 2023 maar ook een strategische agenda voor de komende jaren waarin we aangeven hoe we de uitdagingen van het nieuwe gezondheidsbeleid handen en voeten willen geven.

1. LEEFSTIJL EN GEDRAG

De gemeentelijke taken en regelingen voor een fysieke gezondheid

Inleiding

In deze programmajijn zitten vooral acties die we vanuit de gemeente in werking stellen of ondersteunen om een gezonde leefstijl en gedrag van Groningers op diverse vlakken te bevorderen met professionele interventies. De nadruk ligt daarbij op het doorzetten en verbeteren van interventies en andere inspanningen die we nu al doen (versterken) en deze verbinden met partners en activiteiten in de gebieden (netwerken).

Taken GGD

Jaarlijks sluiten we dienstverleningsafspraken (DVA) af met de GGD. In deze DVA worden afspraken gemaakt tussen de gemeente en de GGD over de uitvoering van de taken en diensten van de GGD. Op deze manier sluiten de taken op het gebied van de publieke gezondheid en het sociale en fysieke domein optimaal op elkaar aan. We maken gebruik van de expertise van de GGD om onze ambities te realiseren. In deze DVA staan wettelijke taken die de GGD voor de gemeente uitvoert in het kader van de Wet publieke gezondheid (Wpg) en aanvullende gemeentespecifieke taken.

Uitvoeringsplan algemeen

Dit betreft de programmacoördinatie van alle acties in dit uitvoeringsplan, zowel onderling als in verbinding met andere beleidsvelden. In 2023 zal met name ingezet worden op de ontwikkeling van de programmaorganisatie en de verbinding van de GALA-onderdelen met de bestaande begroting. Ook letten we bij de activiteiten in dit uitvoeringsplan op de toegankelijkheid van gezondheidsvoorzieningen, met name waar dat nu niet vanzelfsprekend is (bijvoorbeeld inwoners met een fysieke beperking of laaggeletterdheid).

Lokaal preventieakkoord

Om steviger in te kunnen zetten op het bevorderen van de gezondheid hebben we in navolging op het Nationale Preventieakkoord, een Lokaal Preventieakkoord geschreven. Dit Preventieakkoord heeft als prioritaire thema's: roken, overgewicht en (mentale) weerbaarheid, met een verbinding naar de programma's JOGG (Gezonde Jeugd, Gezonde Toekomst) en Kansrijke Start. We richten ons in eerste instantie op de jeugd. Via een subsidieregeling kunnen initiatieven en activiteiten in Groningen gefinancierd worden met het uitvoeringsbudget dat hieraan verbonden is.

JOGG-regisseurs

De specifieke uitkering GALA bevat een onderdeel dat ingezet kan worden voor het opzetten en uitvoering van het Landelijk model ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas en voor de inbedding in het sociaal domein van gecombineerde leefstijl (GLI)-programma's voor volwassenen met overgewicht en obesitas. Wij zullen deze opdracht meegeven aan de JOGG-regisseurs die we al enkele jaren inzetten in wijken met de meeste gezondheidsachterstanden. Daarbij is specifieke aandacht voor de gebiedsgerichte uitvoering van onze JOGG-doelstelling: een duurzame samenwerking met professionals die werken in de buurt om samen een leefomgeving te ontwikkelen dat stimulerend is voor gezond gedrag van opgroeiende kinderen en hun gezin.

Middelengebruik

In 2023 stellen we een Preventie & Handhavingsplan middelengebruik op dat zich richt op het terugdringen van (problematisch) middelengebruik in Groningen. Onder middelengebruik vallen alcohol, drugs (verdovende middelen) en tabak. Deze aanpak richt zich onder andere op preventie voor met name jeugdigen en jongvolwassenen en anderzijds op handhaving door middel van controles en het stellen van duidelijke regels op scholen, paracommercie en horecagelegenheden.

Borging van preventie in de gebieden

In de specifieke uitkering GALA zijn middelen beschikbaar voor een integrale aanpak op preventie (*zie toelichting bij programmaliijn 3). Deze zullen worden ingezet op de verbinding van lokale projecten in de gebieden met beleid en inzet op gemeentelijk niveau. Een gebiedsgerichte aanpak van gezondheid vraagt enerzijds om activiteiten die passen bij de buurt (van waaruit ze geïnitieerd worden en) waar ze plaatsvinden, maar anderzijds ook om aansluiting bij of bundeling met kennis en inzet uit ons stedelijk netwerk. Dit vraagt per thema of vraagstuk weer om een afstemming tussen alle betrokken partijen. De wijze waarop de GGD nu na enkele jaren haar JOGG-inzet weet te borgen, is wat dat betreft wel een inspirerend voorbeeld voor andere vraagstukken die spelen in de wijken en dorpen van Groningen.

Slimme verbindingen met sport en bewegen (begroting Sport)

Aangezien sport en bewegen een preventieve werking heeft op de gezondheid van onze inwoners, zullen we met de acties in dit uitvoeringsplan waar mogelijk de verbinding zoeken met het lokaal sportakkoord en de inzet van brede combinatiefunctionarissen. Hiervoor heeft het Rijk binnen de specifieke uitkering GALA middelen beschikbaar gesteld die zijn opgenomen in de begroting van het sportbeleid (GALA-onderdelen 1 en 2).

2. KANSRIJK EN WEERBAAR

Ondersteuning bij opvoeden, opgroeien en mentale weerbaarheid

Inleiding

In dit hoofdstuk geven we een toelichting op acties die we ondernemen om de mentale gezondheid van onze inwoners te verbeteren en het gezondheidsbeleid beter te verbinden met Positief Opgroeien, het preventief jeugdbeleid van de gemeente Groningen. De nadruk ligt ook hier op het ondersteunen van bestaande inspanningen die specifiek bijdragen aan de ambitie van het gezondheidsbeleid of het ontwikkelen van ideeën daarvoor (versterken).

Kansrijke Start

Kansrijke Start is een coalitie van diverse partners in de geboortezorg die samenwerkt aan preventie en gezonde zwangerschappen, vroegsignalering, zorg en ondersteuning tijdens eerste 1000 dagen in het leven van een kind gerekend vanaf de conceptie (dus tot ongeveer 2 jaar). We ondersteunen deze coalitie zowel vanuit onze eigen begroting als vanuit het GALA-onderdeel dat het Rijk aanbiedt om daar extra op in te kunnen zetten. We zetten effectieve interventies in als ondersteuning van zwangeren (en partner) en jonge ouders in een kwetsbare situatie. Zo zetten we kwetsbare vrouwen en mannen in hun kracht door hen te helpen bewuste keuzes te maken op het gebied van kindzwangerschap en anticonceptie. We betrekken ervaringsdeskundigen, stimuleren uitwisseling van kennis en bevordering van vaardigheden rond het bespreekbaar maken van geldzorgen, kindermishandeling en andere lastige onderwerpen. Daarnaast stimuleren we een wijkgerichte invulling van Kansrijke Start, op basis van de specifieke knelpunten, behoeften of ontwikkelingen in de wijk.

Mentale gezondheid

Met deze strategische actie willen we breder gaan inzetten op mentale gezondheid. Veelal zit dit integraal verweven in de gebiedsgerichte activiteiten onder programmalijn 4 (bijvoorbeeld eenzaamheid en de psychosociale impact van aardbevingen) of in de interventies die specifiek gericht zijn op het welzijn van jongeren (hieronder). Voor 2023 gaat het dan vooral om activiteiten in het kader van suïcidepreventie (STORM, The way back en 1K Z1E J3) en samenwerking tussen het sociaal domein, de huisartsenzorg en de GGZ. Zo wordt er vanuit het Meerjarenplan psychisch kwetsbare personen gewerkt aan de oprichting van een herstelacademie, een respijthuis, laagdrempelige voorzieningen in de buurt (zie welzijn op recept in programmalijn 4) en meer aandacht voor intergenerationele overdracht van psychische problemen (KOPP).

Welzijn jongeren

De specifieke uitkering GALA bevat een onderdeel waarmee gemeenten de mentale gezondheid van hun inwoners meer kunnen integreren in bestaande activiteiten. Dit programma is vooral gericht op het bespreekbaar maken van mentale gezondheid en het geven van handvatten daarbij. Wij zullen hier met name inzetten op het welzijn van jongeren. In de loop van 2023 zal het actieplan mentale gezondheid jongeren gereed zijn. Het doel van het actieplan is dat er over tien jaar minder jongeren met psychische problemen zijn in Groningen en het vergroten van het mentaal welbevinden van deze groep (12-30 jaar oud). Ondertussen zullen we doorgaan met het programma @Ease (een laagdrempelige inloopfunctie voor jongeren) en stellen we een projectleider gezonde studietijd aan.

Inzet van gezondheidsbuddy's

In de specifieke uitkering GALA zijn middelen beschikbaar voor een integrale aanpak op mentale problematiek (*zie toelichting bij programmalijn 3). Deze zullen we inzetten op het ontwikkelen van een aanpak met gezondheidsbuddy's. Het achterliggende idee is om een manier te vinden waarmee we de werkzame elementen van kansrijk Groningen en de doorbraakmethode in zetten voor een bredere groep die tegen armoede of multiproblematiek aanzitten en door de bijkomende stress daarvan steeds minder ruimte ervaren om gezonde keuzes te maken.

3. KENNIS EN INTEGRALITEIT

Kennisontwikkeling en verbindingen voor health in all policies

Inleiding

Deze programmalijn bevat acties waarmee we het gezondheidsbeleid verbinden aan andere beleidsterreinen en diverse kennispartners om samen te werken aan een verbreding en verdieping van onze inzet zodat we de publieke gezondheid in de toekomst kunnen verbeteren (netwerken en waarderen).

Gezonde leefomgeving

De leefomgeving is van grote invloed op de gezondheid van mensen (zie kader). Het Rijk stelt de komende jaren vanuit het GALA-akkoord voor het gezonder maken van de leefomgeving extra middelen beschikbaar. Wij zullen deze met name inzetten op een gezondere inrichting van de fysieke openbare ruimte in de wijken met de grootste gezondheidsachterstanden en op een verdere realisering van onze ambities op het gebied van klimaatadaptatie. We zullen ook in 2023 de al eerdere aangestelde Lector Gezonde Stad ondersteunen bij haar diverse onderzoeksprojecten op het terrein van spelen, bewegen, ontmoeten, wonen en vergroenen. Ook willen we samen met de woningbouwcorporaties inventariseren wat er nodig is om gezondere woningen en een gezonde buitenruimte te ontwikkelen en onderzoeken wat we kunnen doen om evenementen op een veilige manier te organiseren bij veranderingen in het klimaat.

Integrale kennisontwikkeling

In de specifieke uitkering GALA zijn middelen beschikbaar voor een integrale kennisontwikkeling (*zie toelichting hieronder). Gemeente Groningen heeft sterke samenwerkingsverbanden met de Groningse kennisinstellingen - RUG, UMCG, Hanzehogeschool - en met het MBO, provincie, Healthy Ageing Network Northern Netherlands (HANNN) en andere partners. Met de ontwikkeling van de Aletta Jacobs School of Public Health is onze kennispositie op het gebied van publieke gezondheid en zorg verder versterkt. We blijven samenwerken met de lector Gezonde Stad en verbreden bestaande coalities (bijvoorbeeld met praktijkgericht MBO). Ook willen we in onderzoek meer aandacht voor gezondheidsachterstanden op grond van een handicap of chronische ziekte.

Functie GGD gezond en actief leven

De specifieke uitkering GALA bevat een onderdeel voor de inzet van de GGD als kennispartner bij het opstellen, actualiseren en periodiek herijken van het regioplan en regiobeeld. En voor ondersteuning door de GGD bij het opstellen en uitvoeren van een lokaal gemeentelijk plan van aanpak voor preventie in de zorg, leefstijl en gezond leven.

Integrale aanpak GALA

In de specifieke uitkering GALA zijn middelen beschikbaar voor een integrale aanpak op preventie, mentale problematiek, een gebiedsgerichte aanpak, kennis en algemene coördinatie. De eerste drie aandachtsgebieden lichten we toe bij de betreffende programmalijn (1, 2 en 4) en integrale kennisontwikkeling hieronder. Daarnaast zullen we deze middelen in het algemeen inzetten op het maken van een integraal plan van aanpak dat moet worden aangeleverd voor de specifieke uitkering, onze governance op healthy ageing (strategische samenwerking met partners in de regio) en het uitwerken van de verbeter- en risicofactoren voor de monitoring van ons gezondheidsbeleid.

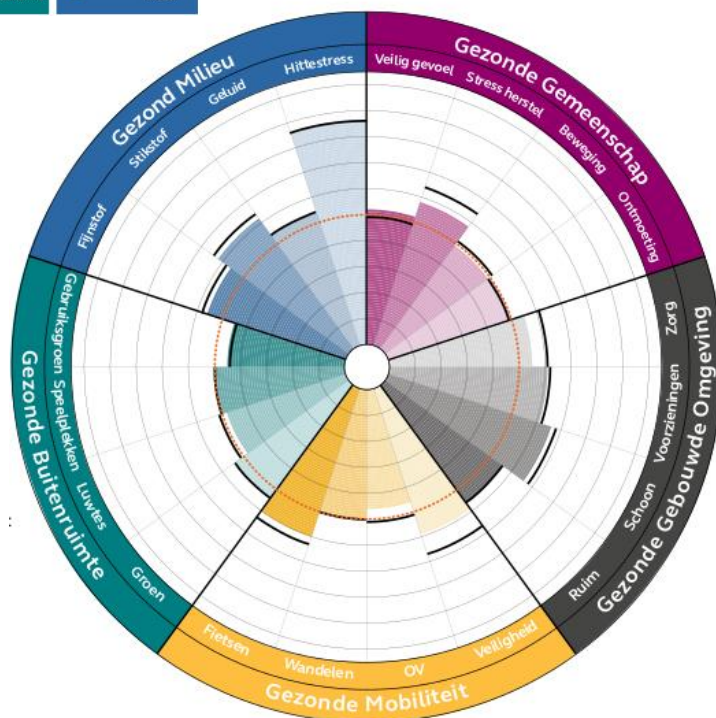
Regionale aanpak preventie

De specifieke uitkering GALA bevat een onderdeel voor het coördineren van een regionale aanpak preventie. Dit willen we samen met de andere gemeenten in de provincie gaan inzetten voor het regionale Gezondheidsoverleg Groningen, waarin de krachten worden gebundeld met diverse stakeholders om de regionale de uitdagingen op het gebied van zorg, gezondheid, preventie en welzijn aan te pakken. Leidraad daarvoor zijn de vier actielijnen in de Regiovisie 'Gezonde Groningers, Gezonde Zorg': (1) meer doen met beschikbare middelen, (2) meer preventie, welzijn en samenleving, (3) data gebaseerd werken en monitoren en (4) professionals van de toekomst.

Ook als lokale overheid kunnen we in positieve en negatieve zin invloed uitoefenen op de leefomgeving van inwoners. Consistent beleid op dit gebied (gebiedsgericht werken, wijkontwikkeling, de Healthy Ageing Visie en de Omgevingsvisie) werpt zijn vruchten af.

Dit blijkt onder meer uit het feit dat Groningen voor de tweede keer op rij is uitgeroepen tot de Gezondste Stad van Nederland (bron: Gezonde Stad van Nederland Index 2020 en 2022 van Arcadis).

4. GEZONDHEID IN DE BUURT

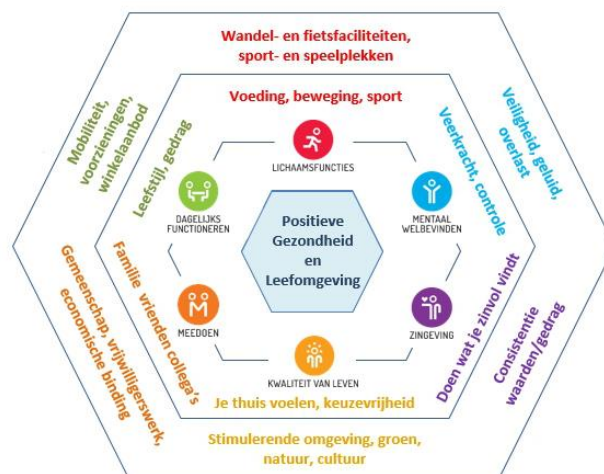
Activiteiten in de wijk en het dorp die bijdragen aan een gezond leven

Inleiding

De komende jaren willen we komen tot een steeds betere aansluiting tussen het gemeentelijk gezondheidsbeleid en de plannen van de gebiedsteams en hun partners in de wijken en dorpen. Daarbij gaan we uit van onze visie op positieve gezondheid. Deze benadering van gezondheid stelt een betekenisvol leven van mensen centraal. De nadruk ligt daarbij op de veerkracht, eigen regie en het aanpassingsvermogen van de mens. Op gebiedsniveau gaat het dan om een gezonde buurt waar men zich samen richt op het voorkomen van gezondheidsproblemen op fysiek, emotioneel en psychisch niveau. Hoe kunnen inwoners (ook die zich niet georganiseerd hebben) en professionals daarvoor hun krachten bundelen? Deze vraag willen we de komende jaren praktijkgericht gaan onderzoeken en beantwoorden met een investering in de sociale basis.

In dit hoofdstuk benoemen we een aantal strategische acties waarmee we het gezondheidsbeleid beter aan willen sluiten bij activiteiten van partners in de sociale basis. Met deze acties zetten we stevig in op de eerste actielijn zoals eerder in dit uitvoeringsplan toegelicht: het versterken van bestaande activiteiten in de sociale basis die bijdragen aan de ambitie van het gezondheidsbeleid. Met het organiseren van een gebiedsgerichte aanpak investeren we bovendien in de tweede en derde actielijn: strategische netwerken met (potentiële) partners in de gebieden en praktijkonderzoek om de gezondheidswaarde van hun activiteiten expliciet te maken.

Vooruitlopend op de ontwikkeling van een buurtgerichte aanpak reserveren we alvast een budget dat we met elk gebiedsteam op maat gaan inzetten. Dit budget is met name bedoeld voor de wijken en dorpen waar de grootste gezondheidsachterstanden zijn en voor vraagstukken die heel specifiek zijn voor een bepaald gebied. Daarbij leggen we verbanden met beleid en inzet op gemeentelijk niveau, zoals bijvoorbeeld de inzet van JOGG-regisseurs (programmaliijn 1), de wijkgerichte aanpak van Kansrijke Start (programmaliijn 2) en de opdracht aan WIJ Groningen.

Gebiedsgerichte aanpak gezondheid

In 2023 willen we meer gebiedsgericht gaan inzetten op gezondheid. Dat willen we doen met een aantal gerichte acties: een gebiedsanalyse, onderzoek naar gezondheidswaarde van activiteiten en een tour langs de gebieden. Uiteindelijk is onze ambitie dat gezondheid een (integraal) onderdeel wordt van de gebiedsprogramma's. Behalve praktische ondersteuning van activiteiten in de sociale basis is het van belang om de gezondheidswaarde van deze activiteiten expliciet te maken en aan te laten sluiten bij bestaande plannen en middelen die al in het gebied worden ingezet. Tegelijkertijd blijven we oog houden voor de bereikbaarheid van voorzieningen die moeilijk op buurtniveau georganiseerd kunnen worden.

Samenhang met buurtactiviteiten

In de specifieke uitkering GALA zijn middelen beschikbaar voor een integrale aanpak per gebied (*zie toelichting bij programmalijn 3). Deze middelen willen we inzetten voor activiteiten in de wijk of het dorp die gezondheid bevorderen in samenhang met sociale cohesie en zingeving; vooral omdat meedoen als actieve bewoner of vrijwilliger een belangrijk element is van positieve gezondheid. In 2023 zetten we deze middelen vooral in voor activiteiten die bijdragen aan de sociale verbanden in de buurt en tegelijkertijd aan het terugdringen van gezondheidsachterstanden. Concreet gaat het dan in elk geval om de borging van de JOGG-aanpak, de inzet van projectleiders positieve gezondheid en aansluiting bij concrete initiatieven van bewoners, sociaal werkers en andere professionals in de buurt die weliswaar gericht zijn op ontmoeting en participatie, maar ook bijdragen aan gezondheidswinst.

Gezond leven in de buurt

Op basis van de gebiedsgerichte analyses en gesprekken uit onze buurtgerichte aanpak (zie hierboven) willen we de komende jaren samen met lokale partners in de buurt gericht interventies ontwikkelen voor de wijken met de grootste gezondheidsachterstanden. In programma 3 van de specifieke uitkering GALA zijn daarvoor middelen beschikbaar. We willen deze middelen inzetten voor lokale initiatieven gericht op een gezonde leefstijl. In 2023 zijn dat vooral beweeg- en leefstijlprogramma's die hebben aangetoond dat ze bijdragen aan gezondheid. Tevens willen we nieuwe initiatieven ondersteunen die dezelfde ambitie hebben op het gebied van bewegen, mentale gezondheid en gezonde voeding. Ook inventariseren we wat er nodig is om kinderen meer naar de tandarts te laten gaan.

Actief en gezond ouder worden

In het GALA-akkoord wordt een verbinding gelegd tussen gezondheid en actief leven, waarbij net als in het gezondheidsbeleid van de gemeente Groningen bijzondere aandacht is voor het gezond ouder worden. Daarom zijn in de specifieke uitkering GALA onderdelen opgenomen die zich richten op de sociale basis, eenzaamheid, mantelzorg en valpreventie. Hiervoor ontwikkelen we in 2023 een beleidsvisie op de sociale basis en komen we met een uitvoeringsprogramma voor het ouderenbeleid. Daarin worden de opgaven beschreven die we als gemeente hebben om onze inwoners te ondersteunen bij het ouder worden: informatievoorziening, vitaliteit, wonen en zorg, gezondheid en welbevinden (er toe doen).

Welzijn op recept

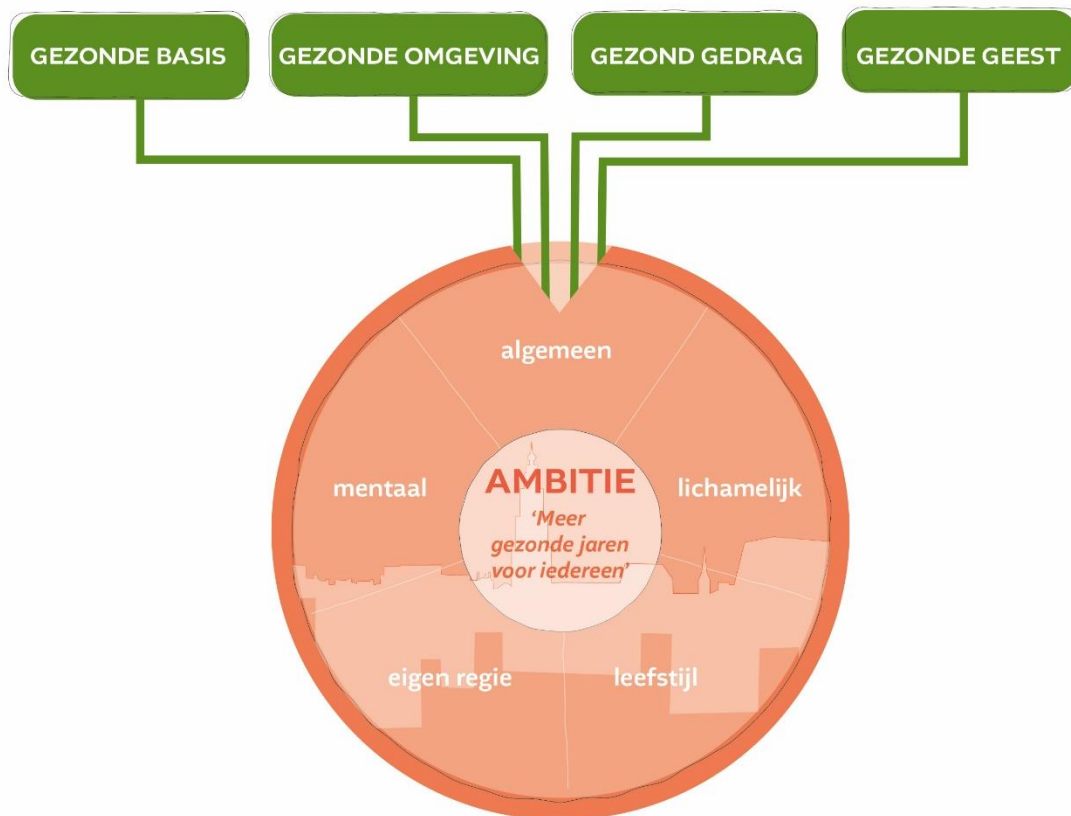
Bij welzijn op recept verwijst de huisarts mensen met psychosociale klachten naar een welzijnscoach. Dit programma is bedoeld om het welzijnsaanbod in de wijk verder te versterken met trajecten welzijn op recept ten behoeve van mensen die door de scheiding van wonen en zorg langer thuis blijven wonen. In Groningen doen we dit al in Lewenborg, Ten Boer en De Wijert. Tevens onderzoeken we samen met huisartsen en de WIJ-teams hoe deze aanpak geïntegreerd kan worden in bestaande samenwerkingen die ondersteuners sociaal domein al hebben in de diverse wijken.

MONITORING IN BEELD

Meer dan ooit tevoren beschikken wij over gezondheidsdata van de inwoners in onze wijken en dorpen. Desalniettemin blijft het lastig om gezondheidsbeleid strikt cijfermatig te monitoren en evalueren. Daarom willen we de effecten van onze uitvoeringsplannen vooral 'in beeld' brengen: hoe merken de inwoners van de gemeente Groningen in hun dagelijkse leven dat we werken aan de ambities en uitdagingen van ons gezondheidsbeleid.

Het lange termijn beeld

Gezondheid is een breed begrip en wordt door veel factoren beïnvloed. Ons gezondheidsbeleid is maar één van die factoren en staat niet op zichzelf: gezondheid heeft veel raakvlakken met vele andere beleidsvelden. De effecten van al dat beleid worden bovendien pas op lange termijn zichtbaar. Indicatoren waarmee we de voortgang van ons beleid willen monitoren, moeten daarom urgent, uitlegbaar en relevant zijn. Bovendien moeten ze iets vertellen over de interactie tussen beleidsterreinen en hoe die in praktijk wordt doorgevoerd.

Daarom is in de beleidsnota "Gezond Leven in 050" opgenomen dat we elke beleidsperiode een vergelijkbaar beeld geven van de gezondheid in onze gemeente aan de hand van 15 vaste indicatoren:

- Algemeen (perceptie tevredenheid leven, ervaren gezondheid en ervaren geluk).
- Lichamelijke gezondheid (chronische aandoeningen, fysieke beperkingen en gezond gewicht).
- Mentale gezondheid (psychosociale gezondheid, ervaren eenzaamheid en ervaren stress).
- Leefstijl (roken, alcoholgebruik en bewegen).
- Eigen regie (dagelijks functioneren, zelf hulp kunnen regelen en weerbaarheid jeugd).

Om uitdrukking te geven aan deze indicatoren maken we gebruik van kwantitatieve informatie en de databronnen die ons ten dienste staan. De gegenereerde inzichten op basis van cijfers benutten we om in beeld te brengen hoever we zijn in onze ambitie om meer gezonde jaren voor alle inwoners van de gemeente Groningen te realiseren. En in hoeverre we erin slagen om de gezondheidsverschillen tussen de verschillende gebieden en bevolkingsgroepen te verkleinen. Deze cijfermatige duiding vindt plaats aan het einde van de beleidsperiode en biedt als het ware het vertrekpunt van ons gezondheidsbeleid.

Concrete effecten in beeld

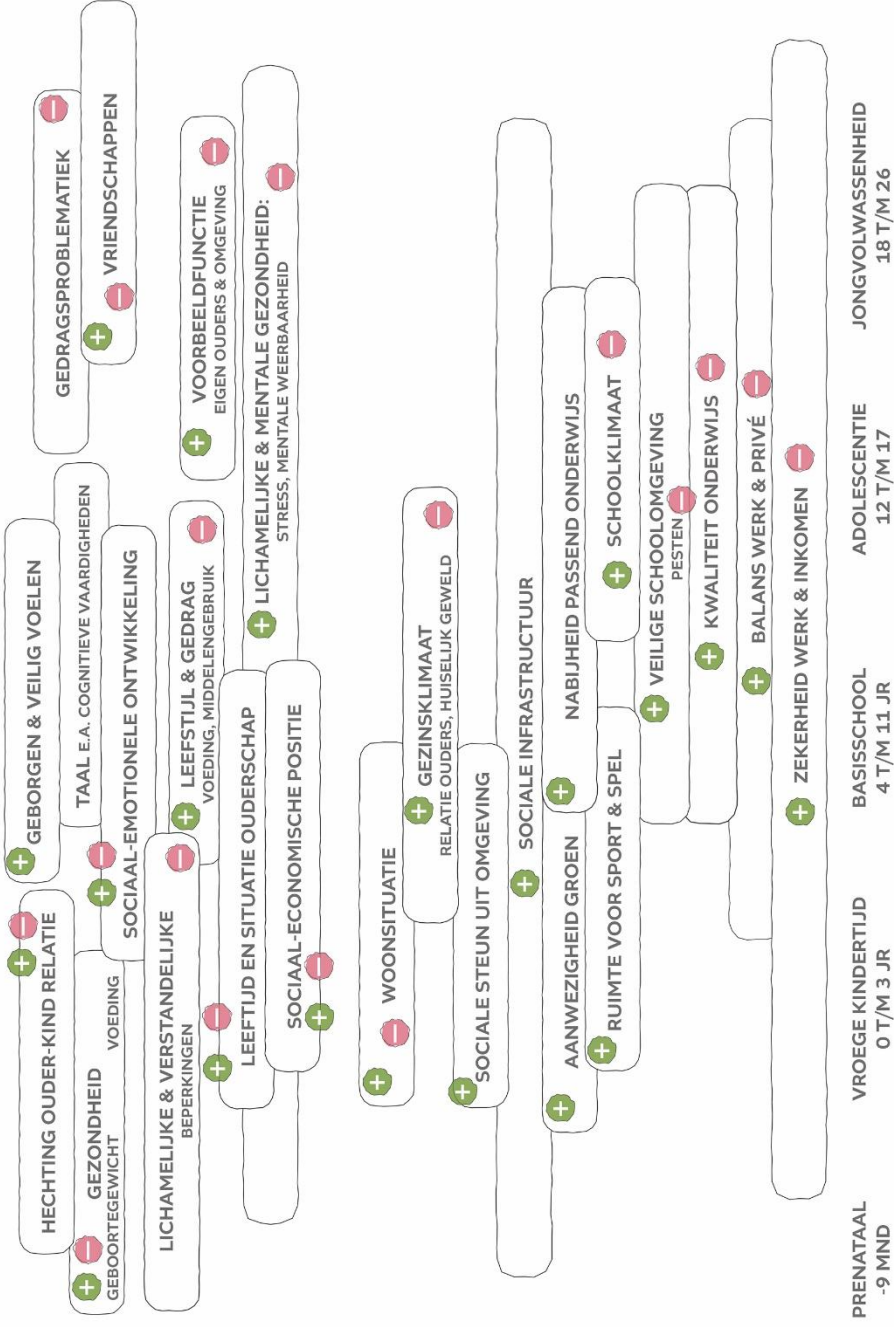
Het complexe karakter van gezondheidsbevordering vraagt om een verschuiving van kwantitatieve monitoring naar kwalitatieve duiding. Bovendien willen we de uitvoering van ons beleid jaarlijks kunnen bijstellen op basis van concrete effectiviteit van onze plannen. Wat gaat er goed? En waar moeten we in het volgende uitvoeringsplan bijsturen om meer gezondheidswinst te behalen? Daarvoor willen we elke strategische actie in dit en de volgende uitvoeringsplannen gaan toetsen op een vaste set factoren waarvan we in de praktijk zien dat ze bijdrage kunnen leveren of juist een risico vormen voor de indicatoren op lange termijn.

Eén van de strategische acties in dit uitvoeringsplan is het ontwikkelen van een dergelijke set verbeter- en risicofactoren voor elke uitdaging van ons beleid. Op de volgende pagina (factorenblad) is aan de hand van de strategische actie “Kansrijke start” uitgewerkt hoe dit er uit zou kunnen zien voor de uitdaging “Gezonde basis”.

Per strategische actie zullen we op maat bekijken hoe we deze toetsing gaan vormgeven. De verbeter- en risicofactoren zullen zowel kwalitatief als 'narratief' vertaald worden naar de verantwoording van onze opdrachten, de evaluerende gesprekken met initiatiefnemers en in specifieke effectrapportages. Voor de jaarlijkse monitoring van het uitvoeringsplan zullen we steeds een aantal van de effecten uitlichten.

Factorenblad 1e 1000 dagen

FACTOREN: ONTWIKKELINGS- OF LEVENSFASE
 Momentum: Wanneer doen deze zich voor?

BEGROTING 2023

In de nota "Gezond Leven in 050, gezondheidsbeleid gemeente Groningen" van november 2022 kon nog niet precies worden aangegeven welke middelen beschikbaar zijn voor de uitvoeringsplannen omdat we nog in afwachting waren van de specifieke uitkering GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord). Inmiddels is zeker dat we voor alle onderdelen van deze regeling middelen van het Rijk ontvangen. Deze middelen vormen een tijdelijke aanvulling op de middelen uit het gemeentefonds die al in de gemeentelijke begroting waren opgenomen voor het gezondheidsbeleid.

Hieronder een overzicht van de beschikbare middelen per strategische actie van de vier programmalijnen van dit uitvoeringsplan. Daarbij is aangegeven wanneer een actie wordt gedekt vanuit tijdelijke GALA-middelen. Voor de volledigheid hebben we in deze begroting ook de GALA-onderdelen benoemd die niet in dit uitvoeringsplan maar binnen ander beleid (# sport en sociale basis) worden uitgewerkt).

1. LEEFSTIJL EN GEDRAG	GALA	Begroot
Wettelijke taken GGD	---	6.614.536
Aanvullende taken GGD	---	985.418
Uitvoeringsplan algemeen	---	123.000
Lokaal preventieakkoord	---	200.000
JOGG-regisseurs	3.3.d	166.571
Middelengebruik	3.3.g	27.995
Slimme verbindingen met sport en bewegen	2.2.a/b	Sport

2. KANSRIJK EN WEERBAAR	GALA	Begroot
Kansrijke start	---	242.711
Kansrijke start tijdelijk GALA	3.3.b	142.775
Mentale gezondheid	---	40.000
Welzijn jongeren	3.3.c	66.628

3. KENNIS EN INTEGRALITEIT	GALA	Begroot
Leefomgeving	3.3.f	95.184
Integrale aanpak GALA (diverse ontwikkelingen*)	5.3.2	288.742
Functie GGD gezond en actief leven	4.2.a	27.995
Regionale aanpak preventie	4.2.b	84.714

4. GEZONDHEID IN DE BUURT	GALA	Begroot
Gebiedsgerichte aanpak gezondheid	---	126.500
Gezond leven in de buurt	3.3.a	223.961
Actief en gezond ouder worden	3.3.e/h/i/j	Sociale basis
Welzijn op recept	3.3.k	52.351

TOTAAL		9.509.082
---------------	--	------------------

*Borging van preventie (programmalijn 1), inzet van gezondheidsbuddy's (programmalijn 2), integrale kennisontwikkeling (programmalijn 3) en samenhang met buurtactiviteiten (programmalijn 4)

